

Xavier Barral, director general del Museu d'Art de Catalunya

"Fer el MNAC és un acte de justícia"

Fa just un any que Xavier Barral (Barcelona, 1945) va ser nomenat director general del que serà el museu més important de Catalunya. Ell ha aconseguit acabar la primera fase de les obres. A partir d'aquesta setmana es poden visitar les primeres tres sales remodelades.

En arribar al Palau Nacional de Montjuïc, ens conviden a visitar les obres. Ens posem el casc. Falten dues setmanes perquè s'obrin les portes del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) després d'anys d'estar tancades. Paletes pertot arreu. Pols, molta pols. Les sabates enfangades. Són les vuit de la nit i encara treballen. Treballen dia i nit. El dia 28, quan surti aquesta revista al carrer, un miracle serà realitat. Es podrà visitar la sala oval acabada i hi haurà tres exposicions obertes. El MNAC començarà a existir.

El seu director Xavier Barral, nomenat tot just fa un any, ha estat una peça clau de l'èxit. En realitat, l'obertura del MNAC, encara que sigui simbòlica, és l'èxit cultural més important, encara que el menys espectacular, dels Jocs Olímpics. El seu nomenament, que va ser precedit per la creació del Patronat del Museu, va ser com posar llenya a la màquina. Tots els dilemes que havien anat dilatant el projecte van desaparèixer. Finalment hi havia un projecte museogràfic. Ell i l'arquitecta Gae Aulenti el van afrontar.

Però, com sol passar, van aparèixer nous dilemes. Uns que podrien ser considerats com a filosòfics, encara que no ho siguin tant, com el del mitjà d'en Tàpies. Uns altres, que podrien ser considerats més crematístics encara que també polítics, com els pressupostos. I, Xavier Barral, a part de les seves capacitats tècniques, ha sorprès tothom. Ha sabut afrontar les tempestes amb una discreció i un realisme poc habitual. Ell diu, en aquesta entrevista, que no sap si és realista, que l'únic que sap és que li fa il·lusió estar al capdavant del museu.

—*¿Vostè és conscient que el seu nomenament va ser una sorpresa?*

—Més que una sorpresa va ser una mica inesperat. Em vaig decidir molt ràpidament i amb molta il·lusió.

—*¿Ho esperava?*

—Bé, aquestes coses no es fan d'avui a demà. Però quan es prenen aquest tipus de decisions sempre tenen una part de romanticisme. A més, jo estava molt convençut que el Museu es faria i que estava contribuint a un moment històric. Si s'hi afegeix que sóc historiador de l'art, medievalista a més a més i català per sobre de tot, és pot entendre que fos una decisió bastant ràpida.

—*¿Abans d'arribar a Barcelona es pensava que seria una feina tan complexa?*

—En certa manera sí. Sempre he viscut aquest museu. El que passa és que aquí s'ha anat de pressa en molts camps. El Museu Nacional d'Art de Catalunya surt de la Llei de Museus, però el Patronat no es constitueix fins el mes de juny de 1991. Tot just ara fa un any. Jo mateix vaig ser nomenat al cap d'un mes. I el conveni per finançar les primeres obres es va signar poc abans d'acabar l'any passat.

—*¿I pensava que treballaria tant?*

—Ara són els últims dies i treballem dia nit. Quan hi ha una data límit, que s'ha de mantenir perquè se celebra un esdeveniment important, com és en aquest cas els Jocs Olímpics, hi ha aspectes positius i negatius.

—*¿Positius?*

—Positius en el sentit que això ens empaita i ens tira endavant.

—*¿Negatius?*

—Doncs, que hi ha coses que a vegades es fan més de pressa del que un voldria fer-les. Però sortosament aquestes presses no afecten coses del museu, com per exemple, la restauració. Hem decidit que només es fessin les obres que es podien fer. Les altres es dirà que no s'han pogut restaurar, o més senzillament, algunes d'elles es presentaran a mig restaurar.

—*¿Pendrer aquest tipus de decisió no deu ser fàcil?*

—No, però són una part molt important. Estem preparant el museu d'ara i el del futur.

—*Si li sembla, de tots els debats que el Museu té pendents comencem pel més actual. La Junta de Museus va decidir que el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACB) comencés a partir dels anys quaranta. Decisió ratificada pel conseller Guitart i el regidor Bohigas. Com afecta el museu que vostè dirigeix? ¿Hi està d'acord?*

—El que puc dir és que això no és una urgència absoluta per a nosaltres. El MNAC és un museu que està constituït per una sèrie de centres: l'antic Museu d'Art de Catalunya, el Museu d'Art Modern, el de Dibuxos i Gravats, el Gabinet numismàtic, un gran centre d'exposicions, una gran biblioteca... és un centre molt complex amb una col·lecció que cobreix deu segles. Si anem del segle X al segle XX, deu o vint anys més no són una urgència per a nosaltres.

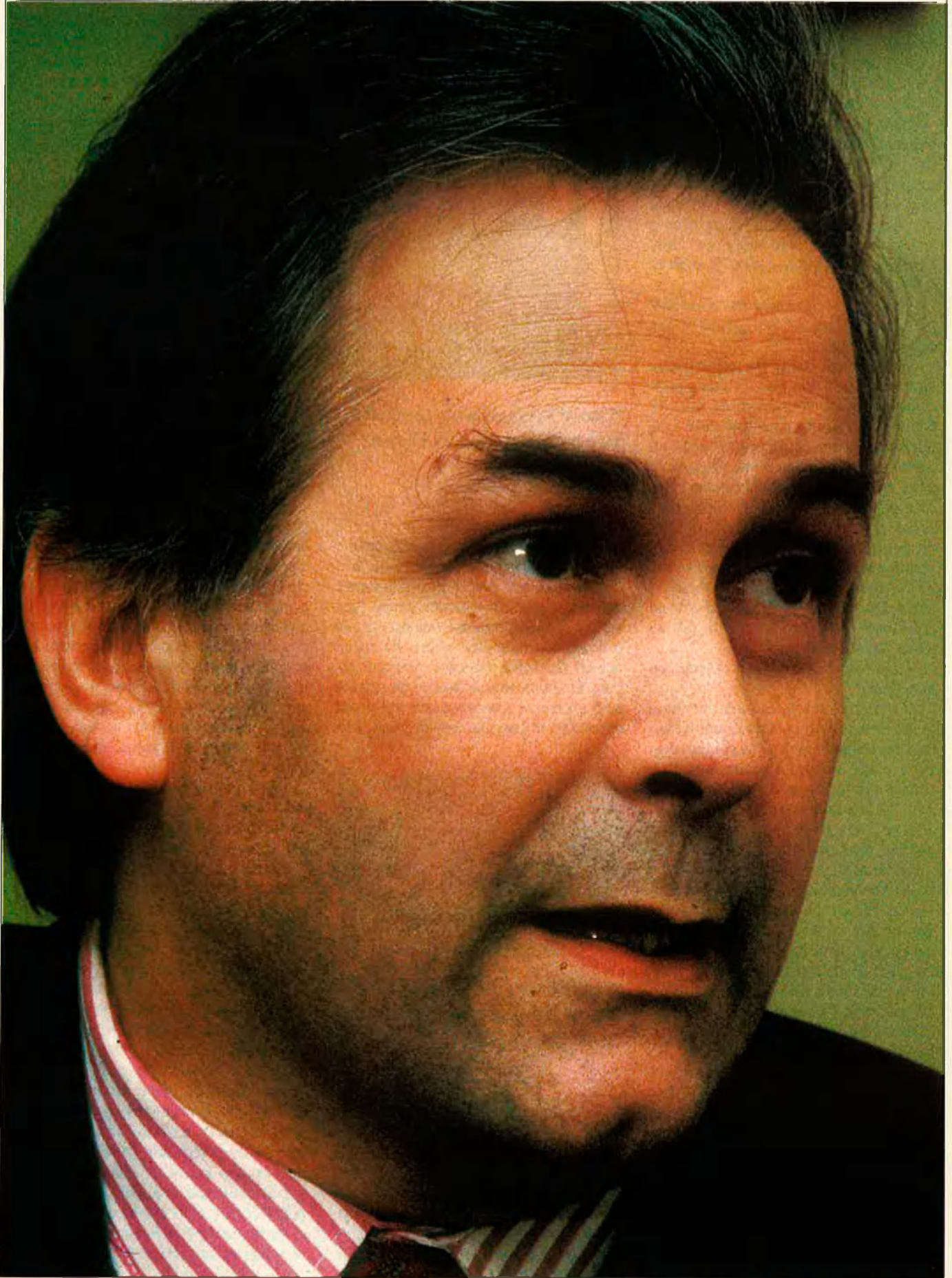
La Junta de Museus ha definit sobretot un marc adreçat al Museu d'Art Contemporani. El que no pot ser és que quedí un espai buit entre un museu i un altre. També hi ha un altre tema que s'hauria de matissar.

—*Doncs, matisem.*

—Si el Museu d'Art Contemporani ha d'acollir unes col·leccions d'art que trenquen amb les tradicions, el que no pot passar és que quedin marginats una colla d'artistes i de corrents tradicionals. En aquest país hi ha corrents artístics molt forts, com són el paisagista, el naturalista, els realistes..., que han d'anar en algun lloc. Això ens preocupa molt.

—*¿El dilema és quin moviment artístic fa de frontera entre els dos museus?*

—Sí. El que seria perillós és que el tall és fes d'una manera cronològica precisa Personalment crec que l'any quaranta a Catalunya no defineix res. Perquè no és pot assimilar el començament del franquisme amb el començament d'un període artístic a Catalunya. Per sobre de la decisió de tallar en un any o en un altre, la

qüestió és com s'han d'imbricar els dos museus.

—*Les obres del moviment artístic Dau al Set són la poma de la discòrdia? ¿Han de venir al MNAC?*

—Jo el que puc donar és el meu parer personal. El museu nostre pot tenir un desig, pot desitjar, per exemple, acabar les seves col·leccions amb un moment fort com pot ser el Dau al Set, un moviment que significa el primer intent de trencar amb la continuïtat. Però tenim prou absis romànics, prou pintura gòtica, prou obres modernistes,...

—*Però estaria bé acabar en un moment fort com el Dau al Set. ¿Podria ser aquest un bon final?*

—Evidentment que la preocupació d'un director d'un museu d'art és que aquest comenci i acabi en un moment fort. Per tant és obvi que s'ha d'intentar evitar l'esmicolament que podria provocar en aquest museu anar cap a una presentació d'una colla de pintors que continuen fent unes pintures que ja es feien molts anys abans. Buscar un tancament fort no vol dir forçosament tancar amb el Dau el Set. Podria ser un bon final, però poden haver-n'hi d'altres, per exemple, el moment abans de la Guerra Civil. Tot això s'ha de reflexionar molt. Però torno a dir que no tenim cap urgència.

—*¿Les col·leccions privades també són importants?*

—La nostra situació és molt diferent a la del Museu d'Art contemporani. Nosaltres, en realitat, tenim unes col·leccions. Per exemple, fa poc l'Ajuntament de Barcelona ens va fer un dipòsit de més de 140 artistes contemporanis; el mateix Museu d'Art Modern arriba molt més enllà del anys quaranta.

S'ha de distingir, també, el que és l'exposició permanent i el que són les reserves del Museu. En el debat actual penso que només es parla d'on arribaran les col·leccions públiques. I el Museu Nacional d'Art de Catalunya té també la vocació de ser l'arxiu de la memòria artística del país en molts camps.

Parlant de col·leccions, un dels problemes greus és que les col·leccions del país no tenen obres a partir dels anys quaranta. Hi ha un dèficit de col·leccions públiques d'art posterior a la Guerra Civil. S'ha de reconstruir la memòria d'un art que està essencialment en col·leccions privades. I, diria més, aquest és el període que potencialment té més capacitat de donacions.

—*¿Així, refer aquestes col·leccions pot arribar a ser fàcil?*

—No he dit fàcil, he dit potencial.

—*Té raó.*

—El problema és que les obres d'aquesta època tampoc són de preus modestos, són obres que comercialment tenen un valor important. Aquest és un tema que va lligat amb tota la política d'adquisicions i captació de donacions del Museu. Aquest és un dels temes en què nosaltres

JORDI MORERA

“Dau al Set podria ser un final, però poden haver-n'hi d'altres.”

tenim interès. Hi ha hagut adquisicions i donacions importants des de fa un any, fins al punt, que preparem per la tardor una exposició amb aquestes obres. Però perquè el museu rebi una esponsorització o donacions ha d'estar obert. És difícil que els potencials mecenes o donants esponsoritzin un museu tancat, en ruïna o amb goteres. La persona que vol donar obres d'art té ganes de demanar unes cer-

JORDI MORERA

“La polèmica del mitjó de Tàpies ha contribuït perquè es parlés del museu.”

tes compensacions, almenys que aquestes obres es cuidin dignament. El Museu ha de demostrar aquesta capacitat.

—*¿A vostè encara li queda temps per dedicar-se a aquesta tasca?*

—És una tasca molt important. Un museu d'aquesta envergadura no pot només viure dels fons públics. No és pot autofi-

nançar totalment però sí en un 50%. Estem parlant d'un complex cultural de 50.000 m². No pot ser que tot el pes d'un museu d'aquest tipus recaigui únicament en les institucions. Ja sabem que la cultura és cara però el museu ha de ser capaç de demostrar que també pot autofinçar-se. No solament amb les exposicions i les entrades sinó també amb tota classe de productes, des dels Pin's fins als punts del llibre.

—*¿I del mitjó d'en Tàpies que se'n farà?*

—El Patronat té aquesta decisió pendent i ja la prendrà. Ara hi ha molts altres temes prioritaris.

—*¿Però vostè, l'esplèndida sala oval del Museu, com la veia plena o buida?*

—La sala oval és una plaça pública que té com a principal finalitat ser un lloc obert i per això té una sèrie d'equipaments públics com són la llibreria, la cafeteria i el restaurant. S'hi pot anar a passejar, a asseure's, sense pagar entrada.

En aquest gran saló no es poden fer grans exposicions perquè és molt difícil de climatitzar i de condicionar. Es per aquesta raó que, al passar les instal·lacions per sota s'hagi previst que es pugui condicionar un espai de 400m² per una arquitectura efímera. La decisió de posar-hi l'escultura d'en Tàpies ja es veurà. La polèmica, jo personalment la trobo simpàtica. És important que encara avui es pugui obrir un debat d'aquest tipus on intervingui el ciutadà normal. I, també, s'ha de dir que ha contribuït perquè es parlés del museu.

—*Amb qui no ha tingut problemes ha estat amb Gae Aulenti, l'arquitecta. Ella ha dit que amb vostè es treballa ràpid i bé. ¿Li agraden aquests elogis?*

—Sempre he dit que estic molt content de treballar amb ella perquè és una persona professionalment competent i coneguda arreu del món, amb un immens prestigi. Les seves obres mai són banals. Són creacions importants i fortes que no deixen indiferents a ningú. El Museu d'Orsay entusiasma o es fa detestar, però el cas és que hi ha cues per entrar. Jo voldria que aquí passes el mateix.

També és evident que quan jo vaig acceptar aquest lloc vaig redactar un projecte de museu amb una museografia que explica la història de l'art català, amb unes referències de fora. Aleshores l'equip d'arquitectura ja estava treballant i es va haver de començar una altra vegada per a poder encabir amb una distribució lògica el que jo demanava. Pensin que el projecte actual té tota una sèrie d'originalitats

que van obligar a fer canvis radicals. Només el tema de les onze sales de les exposicions temporals és un canvi important.

—¿Això no estava previst abans?

—Evidentment que no. Una altra originalitat que van haver d'adaptar, amb molt de gust per altra banda, és tot un centre d'investigació amb una gran biblioteca que estarà situada sota la cúpula del primer pis. També es va decidir el canvi d'ús del saló i altres coses.

—Per tant, vostè també té elogis per Gae Aulenti

—Quan jo vaig acceptar ser director d'aquest Museu, l'arquitecta Gae Aulenti ja hi era. Som molt amics i treballem molt bé.

—El juliol del 92 ha arribat. Durant els mesos abans han estat moltes i variades les declaracions respecte al Museu. Per exemple Pasqual Maragall havia dit que hi havia l'obligació moral d'ensenyar el romànic durant els Jocs. ¿Quina és, però, la realitat actual?

—El que nosaltres havíem dit s'ha acomplert. Durant els Jocs el Palau estarà obert. El públic de Barcelona podrà entrar-hi i veure quines són les obres que es fan, al mateix temps que el gran saló, serà present en els actes dels Jocs.

S'han organitzat tres exposicions. La primera, *Prefiguració del Museu d'Art de Catalunya*, és el resum del que serà el museu el dia de demà, amb més de vuitanta obres majors exposades. Del romànic al segle XX, amb una presentació del que serà el museu acabat.

Penso, que l'alcalde Maragall no estava tan lluny de la veritat, perquè en aquesta exposició es podran veure pintures murals romàniques

—Però els absis romànics no es podran veure.

—No, perquè és absolutament necessari estalviar a aquests absis un viatge d'anada i tornada. Quan es traslladin serà per ubicar-los en el lloc definitiu. Ara s'estant fent tots els estudis de restauració, d'anàlisi dels pigments, de climatització i aquesta feina és molt important.

Però en l'exposició es presenta pintura moral romànica plana. Els absis es mostraran amb un vídeo que s'ha fet amb motiu de l'exposició perquè el visitant sàpiga que el Museu té aquestes obres tan importants.

—¿També hi ha altres exposicions?

—Sí. L'exposició de la Col·lecció Rai-

mon Casellas. Dibuixos i gravats des del segle XVII al modernisme, que serà molt bonica i servirà per explicar els fons extraordinaris i poc coneguts de què disposa el museu.

Hi haurà, també, una exposició que és la crònica gràfica de la història del Palau Nacional. La gent ha oblidat que el Palau Nacional és un element essencial de la història social de Barcelona. Encara que avui sigui una arquitectura incompresa, haver-lo conservat és una recuperació molt importat. Hauria sigut una monstruositat destruir-lo. Aquest parer el tinc molt clar. Les generacions futures ens hauríem demanat contes com ara ho fan de la destrucció de molts edificis.

—¿No ha pensat mai que era un edifici horrosós?

—No. A mi m'agrada, però és veritat

Cabells blancs prematurs

El seu nomenament va ser una sorpresa. Només els del seu món, el món de l'art, coneixien la seva trajectòria. Professor adjunt a la Sorbona de París, catedràtic a la Universitat de Rennes. Al cap d'un any, continua sent una sorpresa. La seva discreció, la seva eficàcia, la seva capacitat d'aguantar les tempestes no són habituals. Té 45 anys i molts cabells blancs. Tirar endavant aquest museu no és ni serà cosa fàcil.

que encara som molt pocs els que ens agrada. És un edifici d'un eclecticisme molt estrany. A més, té un desavantatge. Es va construir quan al costat es feia per exemple una arquitectura com la de Mies Van der Rohe.

L'altre edifici, que ens queda per reivindicar és la Basílica del Tibidabo, que també ha estat mal comprès. Aquestes recuperacions són necessàries. En altres països ja s'ha començat a recuperar aquesta arquitectura que podríem dir de pastisseria

—¿De mona de Pasqua?

—Potser de mona de Pasqua. Però ¿quin aspecte tindria Montjuïc sense el Palau Nacional? És inimaginable. A més els japonesos no sabrien trobar Montjuïc sense aquest edifici que surt a totes les postals.

—¿Ser realista és una de les seves virtuts?

—No ho sé, però intento ser-ho. Davant una operació d'aquesta envergadura s'ha de ser molt realista amb els aspectes financers. No n'hi ha prou a construir-lo. Ha de funcionar i s'ha de tenir una previsió d'ingressos.

—¿El seu principal problema són els diners? És va començar parlant de 6.000 milions, després de 13.000, després de 15.000...

—Aquí s'ha de fer una distinció. Una cosa és el funcionament del museu i l'altra el finançament de l'arquitectura. El museu té un finançament doble de la Generalitat i l'Ajuntament, que són les dues institucions que formen el Patronat del Museu. L'arquitectura correspon a aquestes dues institucions i a l'estat.

La primera fase té un pressupost de 7.500 milions. Pressupost que cal recordar que s'ha mantingut sense desviacions. El que falta ara preveure és la segona fase. Això vol dir fer un estudi del cost molt precís per a poder demostrar a les institucions el perquè d'unes quantitats. Això ho estem estudiant molt atentament.

—¿La segona fase encara no té xifra?

—S'està discutint. Problemes per al finançament de l'arquitectura no n'hi ha cap, perquè si haguessin existit no hauríem pogut acabar.

—¿Durant una època va semblar que n'hi havia?

—A vegades es dramatitzen una mica les coses. Pensi que parlem d'espais de temps molt

curts i sembla mentida que es dramatitzi tant. El Museu d'Orsay, per exemple, es va fer durant deu anys. Per tant estem dins una cronologia normal. No oblidem que el conveni del finançament es va signar a finals de l'any passat. Els retards i dificultats que hi hagi hagut de tipus administratiu són normals.

Penso que hi ha un consens institucional total sobre aquesta infraestructura cultural. M'atreviria a dir que és la gran infraestructura cultural que mancava al país. Catalunya no pot ser Catalunya sense un gran Museu d'Art. Fer aquest museu només és un acte de justícia.

Són quasi les dotze de la nit, deixem Xavier Barral al seu despatx. La nit és jove.

**Assumpció Maresma
Montse Serra**